

GÖÇLER VE KÜLTÜRLER BİR DÜNYA GÖRÜŞÜ

THOMAS SOWELL

TÜRKÇESİ: RUHIYE ERULAŞ

HECE

inceleme

Thomas Sowell: 1930 Kuzey Carolina doğumlu, Amerikalı iktisatçı ve sosyal teorisyen olan yazarın çocukluğu ailevi nedenlerden dolayı şehirden şehre “göç etmekle” geçti. Lisede okulu bırakmak ve çalışmak zorunda kaldı. Çok çeşitli işlerde çalıştıktan sonra fotoğrafçı olarak Deniz Piyadelerine katıldı. Deniz piyadesiyken aynı zamanda gece derslerine katılıp liseyi bitirdi. Howard Üniversitesi’ndeki yüksek notları sayesinde Harvard Üniversitesi’ne geçiş yaptı. Mezun olduktan sonra birçok üniversitenin eğitim kadrosunda yer aldı. 1980 yılında Stanford Üniversitesi Hoover Enstitüsü’nde kıdemli öğretim görevlisi unvanını aldı.

“Yirmili yaşlarımın onunda Marksisttim” diyen Sowell’in ilk yazıları da Marksist-Leninist düşünceler üzerinedir. Çok tercih etmese de kendisini tanımlarken “muhafazakâr siyahi” diyor ancak liberalizme daha yakın olduğunu belirtiyordu. Ekonomi, ırkçılık, silah kontrolü, eğitim, medya, Birleşik Devletler dış politikası ve çok kültürlülük konularında yazılar yazdı.

1982 yılında *Ethnic America: A History* ile Mencken en iyi kitap ödülünü, 1990 yılında Francis Boyer ödülünü, 1998 yılında National Association of Scholars’dan Sydney Hook ödülünü, 2002 yılında tarih, ekonomi ve siyaset bilimini birleştirdiği geniş çaplı çalışmalarından dolayı Başkan George Bush tarafından verilen Ulusal Beşeri Bilimler madalyasını, 2004 yılında *Applied Economics: Thinking Beyond Stage One* adlı kitabıyla Laissez Faire Books’ Lysander Spooner ödülünü, 2008 yılında *Economic Facts and Fallacies* kitabıyla Uluslararası Kitap ödülünü aldı. 30’dan fazla kitabı olan yazar halen Stanford Üniversitesi’ndeki görevine devam etmektedir.

Ruhiye Erulaş: 1997 yılında Hacettepe Üniversitesi Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu. Çok sayıda dizi, film, belgesel çevirisi yaptı. 1998-2011 yılları arasında Başbakanlık'ta mütercim tercüman olarak çalıştı. Daha sonra istifa edip yayınevlerinde serbest çevirmenliğe başladı. Hâlen çeşitli yayınevlerinde çevirmenlik yapmaktadır.

GÖÇLER VE KÜLTÜRLER
BİR DÜNYA GÖRÜŞÜ

Thomas Sowell

Çeviren: Ruhiye Erulaş

HECE YAYINLARI

Hece Yayınları: 579

İnceleme

Orijinal Adı

Migrations and Cultures: A World View

Bu kitabın telif hakları Nurbihan Kesim Literary Agency aracılığıyla Perseus

Books Group'tan alınmıştır.

©Hece Yayınları

Birinci Basım

Eylül 2020

Kapak Tasarımı

www.sarakusta.com.tr

Teknik Hazırlık

www.hece.com.tr

ISBN: 978-605-7547-68-2

Baskı

Emsal Matbaa Tanıtım Hizmetleri San. ve Ltd. Şti.

HECE Basın Yayın Reklamcılık San. Tic. Ltd. Şti.

Konur Sokak No: 39/1-2 Kızılay-Çankaya/Ankara

T: (0 312) 419 69 13 F: (0 312) 419 69 14

e-posta: hece@hece.com.tr

Sertifika No: 17672

İÇİNDEKİLER

Ön Söz /	9
Teşekkür /	11
1. Bölüm: Göç Modelleri /	15
2. Bölüm: Dünyanın Dört Bir Yanındaki Almanlar /	75
3. Bölüm: Dünyanın Dört Bir Yanındaki Japonlar /	143
4. Bölüm: Dünyanın Dört Bir Yanındaki İtalyanlar /	187
5. Bölüm: Denizaşırı Çin /	231
6. Bölüm: Diasporanın Yahudileri /	305
7. Bölüm: Dünyanın Dört Bir Yanındaki Hintliler /	399
8. Bölüm: Tarih ve Kültürler /	475
Notlar /	501
Dizin /	593

*Genç bir mezun için ekonomik ve sosyal tarihe can veren
Carter Goodrich'in anısına.*

ÖN SÖZ

Kendi içinde heyecan verici bir yolculuk olan bu kitap, insanların da kendilerini arayışıdır. Onlarca yıldan daha uzun bir zaman boyunca gitgide gelişerek ilk çıktığı tarih olan 1982'deki ilk halinden ya da bu süre boyunca geçirdiği evrelerden çok daha farklı bir şekle kavuşarak nihai halini almıştır. Örneğin tek bir kitap olarak düşünülürken (şimdilik) üç kitap olmuştur. Aslında 1994'te basılan *Race and Culture* burada adı geçen tarihleri de kapsayan, aynı adlı önemli bir eserin başka bir basımının son çeyreği idi. Diğer bir uyarılma da dünya genelinde *Preferential Policies: An International Perspective* adlı, 1991 basımı bir pozitif ayrımcılık programı çalışmasıydı.

Bu kitap yazarı için de yalnızca zihnen değil- bazılarına geçen yıllar içinde birden fazla kereler gittiğim dört kıtada on beş ülke ile – gerçek bir yolculuk manasına geldi. Evde oturarak bu ülkelerde bulabileceğim bunca veriye, edebiyata, incelemeye ulaşmam hem sanal olarak mümkün değildi hem de bunun bir kıymeti olmazdı. Onca insanı ve çok farklı çalışma şekillerini, tempolarını kendi gözlerimle gördüm, ekonomilerinde açıklanmaya ihtiyaç duyulan ne batını de uğursuz teoriler olduğunu gözlemledim.

Tarih insanlara olduğu gibi, teorilere karşı da acımasız olabiliyor. İlerleyen bölümlerde her ikisinin de örneklerini göreceksiniz. Ancak tarih olan şeydir, olmasını dilediğimiz ya

da teorinin olsa iyi olur dediği şey değildir. Tarih insanlar ve kültürler arasındaki “onama” ya da “karşılıklı saygının” desteklenmesiyle güzelleştirilemez. Her insanın geçmişinde pek de saygı duyulmasını hak etmeyen şeyler olmuştur. Bireyler arasında ya da grup içinde olsun, saygı kazanılan bir şeydir, öyle yarışmalarda dağıtılan ödüller gibi her önüne gelen sahip olamaz. Saygı duyulacak şey her bireyin kendi değerlerine veya o bireyin kabul ettiği toplumsal değerlere göre değiştiğinden buna üçüncü şahıslar karar veremez-ve “eşit saygı” ise içten içe kaçınılan bir çelişkidir. Her şeye eşit derecede saygı duyulsaydı, saygı kelimesi anlamını yitirirdi.

İnsanlar ya da başka şeyler arasındaki karşılıklı saygı açısından bakarsak, samimi bir başlangıç yapmanın ve tarih hakkındaki çalışmaların nasıl sona ereceğini bilmenin imkânı yoktur. Bu kitap da planladığım şekilde sonuçlanmayıp her biri geçen yıllar içinde içerik ve sonuç bakımından değişen birbirinden farklı üç kitaba dönüştü. Bu arada benim çok etnili toplumlar çalışmasının ilk başta tasarladığımdan çok daha büyük bir proje olduğunu ve dolayısıyla çok daha genç birisine uygun olduğunu fark etmemle birlikte ilk kitabın çok etnili toplumlar hakkındaki kısımları bu yolculuk esnasında unutulup gitti.

Bu kitabın amacı aslında gayet basit; insanlar ve kültürleri hakkında konuşurken ne konuştuğumuzu bilmemiz gerek. Bu zaten kendi içinde başlı başına önemli bir görev.

Thomas Sowell
The Hoover Institution

TEŞEKKÜR

Bu kitap diğer iki kitabın hazırlanmasında merkez noktası olduğundan dolayı, her üçü için de aynı kişi ve kuruluşlara teşekkürü bir borç bilirim. En büyük teşekkürüm dünyanın birçok noktasına yolculuk etmem, ciltler dolusu edebi eserler, raporlar, bilimsel dergiler almam, benim ve araştırma görevlim Na Liu'nun ve sekreterim Agnes Page'nin yıllarca yaptığı çalışmalar için mali destek sağlayan Hoover Institute'e. Bu üç kişinin aynı sene içinde diğer çalışmadan ayrı olarak sürdürdükleri bu projede yapılan işler birbirine girdiğinden, kimin ne kadar çalıştığını ayırt etmek imkânsız bir hale gelince proje masrafları için (iyi ki) ayrı bir hesap tutulmadı. Yine de bu kitabın çıkmasını sağlamak adına yapılan harcamalar yarım milyon dolardan az olamaz, hatta bunun iki katı bile olabilir. Pek az insanın aynı şeyi yapma şansı olduğunun farkına varılmasını gerektiren bu çalışmayla gurur duyuyorum. Mali yardımların haricindeki diğer katılımlar da çok fazlaydı. Bu kitabın hazırlanmasında payı olan bilgi ve görüşlerin kaynakları binlerce dipnot şeklinde burada sizlere sunuldu ancak daha da önemlisi ekonominin entelektüel esasları ile muazam bir bilgi yığını içindeki karışıklığa düzen getirilmesini sağlayan diğer alanları temin ederek bilgi sağlanması kadar bu çalışmaya hizmet eden ancak bahsi geçmeyen pek çok eser vardır. Genel olarak bu entelektüel minnettarlığıma ek olarak

hakikaten dünyanın dört bir yanından birçok akademisyen, kütüphaneci, gazeteci, resmi görevli cömert yardımlarını benden esirgemedi. Bunların arasında, alfabetik sırayla, Dr. Bernard E. Anderson, *Birleşik Devletler* Çalışma Bakanlığı Müsteşarı, University of Western Australia'dan (Perth) Profesör Reginald Appleyard, Avustralya Çok Kültürlü İlişkiler Enstitüsü'nden (Melbourne) Dr. H. Avakian, Ecoles des Hautes Etudes en Sciences Sociales (Paris), University of Delhi'den Dr. Andre Beteille, Emory University'den Profesör Rondo Cameron, Tata Sosyal Bilimler Enstitüsü'nden (Bombay) Dr. Suma Chitnis, Stanford University'den Profesör Gregory Clark, Trinity College'den (Connecticut) Profesör Walker Connor, University of Texas'dan Profesör John B. Cornell, *India Today*'dan (Yeni Delhi), Hoover Institution'dan (Stanford) Dr. Peter Duignan, East-West Merkezi Müdürü Profesör James Fawcett, University of Hawaii, University of Otago'dan (Yeni Zelanda) Profesör James R. Flynn, Hoover Institution'dan (Stanford) Dr. Lewis Gann, Jamaica Özel Sektör Organizasyonu'ndan Mr. Hu Gentles, Avustralya Çok Kültürlü İlişkiler Enstitüsü'nden (Melbourne) Mr. Petro Georgiu, California State University'den (Sacramento) Profesör Margaret A. Gibson, William Marrow Publishers'den Mr. Harvey Ginsberg, Harvard University'den Profesör Nathan Glazer, Oxford University'den Profesör Snthony G. Hopkins, Duke University'den Profesör Donald L. Horowitz, Profesör James Jupp, Australian National University (Cannberra), Australian Defence Force Academy'den (Campbell) Profesör Wolfgang Kasper, University of Natal'dan (Güney Afrika) Professor Robert Klitgaard, The Hudson Institute'dan Mr. Leslie Lenkowsky, Center for Independent Studies'den (Sydney) Mr. Greg Lindsay, Stanford University'den Profesör Seymour Martin Lipset, Profesör John McKay,

Monash University (Australia), Tata Sosyal Bilimler Enstitüsü'nden (Bombay) Dr. Ratna Murdia, Australia National University'den (Canberra) Profesör Charles A. Price, Hoover Institution'dan (Stanford) Dr. Alvin Rabushka, U. S. Information Service'den (Yeni Delhi) Mr. Sohindar S. Rana, Smith College'den (Massachusetts) Profesör Peter I. Rose, *Asian Wall Street Journal*'dan (Hong Kong) Miss Claudia Rosett, Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales'den (Paris) Dr. Dominique Schanapper, Institute for Southeast Asian Studies'den (Singapur) Dr. Sharon Siddique ve Dr. Kernial Sandhu Singh, University of Haifa'dan (İsrail) Profesör Sammy Sooha, National University of Singapore'den Profesör Leo Suryadinata, Profesör Malcolm Todd, University of Exeter (İngiltere), Mrs. Mary Lynn Tuck, Amerikan Rus Almanlar Tarih Topluluğu (Nebraska), University of Calgary'den Profesör Philip E. Vernon (Kanada), Massachusetts Institute of Technology'den Profesör Myron Weiner ve Steven Wilsinson, Radio Free of Europe'den Dr. S. Enders Wimbush (Münih).

1. BÖLÜM

GÖÇ MODELLERİ

19 milyonu sığınmacı,¹ 100 milyon göçmenin yaşadığı bir dünyada göç binlerce yıldan bu yana çok önemli bir hadisedir. Milyonlarca insan modern gemilerin inşası ve deniz seferlerinin iyileştirilmesi sayesinde son birkaç yüzyıldan beridir okyanusları aşarak göç ediyor ama aslında insanların karada ve daha küçük sulardaki bu topluca yer değiştirmeleri çok daha eskilere dayanıyor. Dolayısıyla ne günümüz İngilizleri İngiltere'ye ne Malezyalılar Malezya'ya ne de Türkler aslen Türkiye'ye ait oluyor. Onları buldukları yere yerleştiren göç ve fetih oluyor.

Fetih; insanların göç etmesinin yollarından bir tanesidir. Çok sayıda insan o yeri fethedenin peşinden ya da ondan önce göç ederek fetihden sonra yaşanacak olası bir katliamdan ya da zulümden kurtulmaya çalışır. Bazıları da kendi istekleriyle değil, zorla göç ederler. Karada ya da denizde, aynı satılacak mallar gibi, nereye gitmeleri isteniyorsa oralara, örneğin diğer pek çokları gibi Slavlar Avrupa'ya, Afrikalılar Atlantik'e gönderilirdi. Özgür nüfuslar kendi rızaları dışında topluca ihraç edilmişler ya da Osmanlı İmparatorluğu'nun fethedilen toprakları